

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Deres ref.: 25/4002

Dato: 12.12.2026

Innspill til ny plan for Oslofjorden

Oslofjordens Friluftsråd (OF) er en ideell organisasjon. Vi arbeider for en ren Oslofjord i økologisk balanse, som er tilgjengelig for friluftsliv. Medlemmene er kommuner og fylkeskommuner som er engasjert i planlegging og forvaltning av arealene i og omkring Oslofjorden. Gjennom formidling av kunnskap og praktiske tiltak arbeider vi for at de nødvendige virkemidlene som må til for å redde fjorden, blir gjennomført.

Innhold

Innledning	2
Bakgrunn.....	2
Ambisjonsnivå og resultater i dagens tiltaksplan	3
Omfang og organisering av innsatsen for Oslofjorden	5
Viktige innsatsområder fremover	7
Vedlegg 1: Gjennomgang og kommentarer til <i>Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv</i>	12
Vedlegg 2: Forslag til nødvendig følgeforskning	25

Innledning

Oslofjordens Friluftsråd legger med dette frem sine innspill til en ny plan for Oslofjorden. Forslagene tar utgangspunkt i de erfaringene som er høstet fra den forrige tiltaksplanen, *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* (Tiltaksplanen), og dagens tilstand i fjorden og nedbørsfeltet.

Å redde Oslofjorden er en miljøkamp som kan vinnes. Mange av tiltakene i dagens plan er gode og i tråd med faglige anbefalinger. Utfordringen er ikke først og fremst innholdet i planen, men mangelen på kraftfull oppfølging. Uten tydelig statlig styring, bedre koordinering og høyere gjennomføringstakt blir selv de beste tiltakene stående på papiret. Derfor må den nye planen sikre både sterkere ledelse og langt mer effektiv gjennomføring. Skal vi lykkes må regjeringen ta et større koordinerende ansvar. Nødvendige tiltak er kostbare og vil påvirke hverdagen til innbyggere og næringsliv. Det er derfor viktig at næringslivet og sivilsamfunnet inkluderes i arbeidet på en systematisk måte.

En ny plan må bygge videre på det gode grunnlaget som er lagt. Det haster med å redde Oslofjorden, men det viktigste nå er å få en effektiv struktur på arbeidet. Det vil kunne spare samfunnet for store kostnader og gi resultater raskere. Uansett vil det ta mange år å få fjorden er frisk igjen.

Bakgrunn

Økosystemene i Oslofjorden er sterkt preget av ødelagt naturgrunnlag, overgjødning og annen forurensning. Dagens tilstand er resultat av en langvarig negativ utvikling, som akselererte etter år 2000. Fjorden har et stort nedbørsfelt. Innbyggertallet har vokst betydelig de siste tiårene og har nå omkring 2,8 mill. innbyggere. Her ligger også de største områdene for korndyrking i Norge.

Oslofjorden er den mest artsrike fjorden i Norge og var tidligere et viktig matfat for lokalbefolkningen. Nå er det først og fremst rekreasjon og livskvalitet som gir fjorden verdi for innbyggerne. I en undersøkelse OF gjennomførte i februar 2025, svarte 80 prosent av de som bor i kommunene langs fjorden, at den er viktig for rekreasjon. Mer enn 70 prosent av dem hadde gjennomført en eller flere aktiviteter langs fjorden det siste året. I hele Norge var andelen som hadde gjennomført en aktivitet langs Oslofjorden 40 prosent.

Våren 2018 fattet Stortinget et anmodningsvedtak, hvor regjeringen ble bedt om å legge frem en helhetlig plan for å nå fire mål:

- fjorden skulle ha en god miljøtilstand,

- viktige naturverdier skulle restaureres,
- et aktivt friluftsliv skulle fremmes
- det biologiske mangfoldet skulle ivaretas.

I regi av Miljødirektoratet ble det utarbeidet et forslag til en helhetlig plan for Oslofjorden, som ble lagt frem i desember 2019. Åtte direktorater, aktuelle statsforvaltere og fylkeskommuner, deltok i arbeidet. Utgangspunktet var en analyse av fjordens tilstand, med en vurdering av de økonomiske verdiene økosystemene representerte, og en gjennomgang av de ulike offentlige sektorenes aktiviteter, virkemidler og tiltak. Den endelige planen ble lagt frem av klima- og miljøministeren i april 2021 og inneholdt 63 tiltak og 19 områder for kunnskapsinnhenting.

Tiltakene som må gjennomføres er inngripende og kostbare for innbyggere og næringsliv. Oslofjordens Friluftsråd har spilt en aktiv rolle i arbeidet med å gjennomføre Tiltaksplanen. Gjennom et systematisk kommunikasjonsarbeid har vi bidratt til å spre kunnskap om fjordens problemer, årsaker og nødvendige tiltak for å redde fjorden. Vi har deltatt i gjennomføring av tiltak og fulgt forskningen på fjorden tett. På denne bakgrunn fremmer vi nå flere forslag til nye tiltak og en endret organisering av innsatsen for å redde fjorden.

Problemstillingene er ikke unike for Oslofjorden. Flere marine økosystemer sliter med de samme utfordringene. Erfaringene fra organiseringen av et redningsprosjekt for Oslofjorden, vil derfor kunne være en modell også for andre områder.

Ambisjonsnivå og resultater i dagens tiltaksplan

På noen områder har innsatsen i det organiserte arbeidet for å redde fjorden gitt positive resultater. Men på flere av tiltaksområdene er det langt igjen. De fire hovedmålene Stortinget satt opp, er fortsatt langt unna. En åpenbar svakhet ved arbeidet, er mangel på lederskap og koordinering, både internt i sentraladministrasjonen, mellom kommunene og i forhold til aktører som i dag ikke omfattes av tiltaksplanen.

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv (Tiltaksplanen) er mer en strategi enn en egentlig plan. Den omfatter statlige sektormyndigheter, fylkeskommuner og kommuner. Det er listet opp 63 tiltakspunkter og 19 kunnskapsinnhentingpunkter, med ansvar fordelt på 7 departementer, 16 etater, 7 fylkeskommuner og 118 kommuner. Det grunnleggende grepet er en sektorovergripende analyse og tiltak fordelt på alle ansvarlige myndigheter.

Gjennom analyse og rapportering er Tiltaksplanen ment å skulle skape et enhetlig kunnskapsgrunnlag og motivere de ulike sektormyndighetene og kommunene til å

vektlegge gjennomføring av tiltak på sine områder. Tiltaksplanen har lyktes med å sette Oslofjordens utfordringer på dagsorden. Det er et stykke på vei skapt enighet om årsaker og nødvendige tiltak. Debatten rundt regulering av fiske i fjorden, viser imidlertid at man på enkelte området ikke helt har lyktes med dette.

I mangel av sektorovergripende myndighet, legger Tiltaksplanen opp til at det gjennom «en sterk involvering av alle sektorer og myndigheter som har virkemidler som påvirker økosystemet Oslofjorden» skal være mulig å finne områder hvor «miljømål og andre samfunns mål kan forenes». I praksis har dette ikke fungert etter ambisjonen. For eksempel viser det seg, at på det helt sentrale området vern av strandsone og grunnavannsområder, har intensjonene i Tiltaksplanen ikke blitt fulgt opp. Fra 2021 til i dag er det bygget 618 nye hytter og boliger i strandsonen. Dette på tross av at det ser ut til å være en uttalt tilslutning til målet.

Fra klima- og miljøministeren har det gjentatt ganger vært understreket at kommunene forventes å bygge effektive renseanlegg så billig som mulig. Samtidig er det understreket at staten ikke vil bidra med finansiering og at det forventes at kommunene skal forholde seg til de tidsfrister som gjelder ut fra utløp av dagens utslippstillatelser. I september 2025 økte Kommunal- og distriktsdepartementet de maksimale avskrivningstidene på vann- og avløpsledninger fra 40 til 80 år. Dette gjorde det mer lønnsomt for kommunene å bygge felles renseanlegg. Dessverre kom denne regelendringen for sent til å påvirke valg av løsning for de største anleggene rundt fjorden. Derfor ser det ut til at det bygges flere og mindre anlegg enn det som ville gitt de mest effektive og samfunnsøkonomisk lønnsomme løsningene.

Et sentralt virkemiddel for gjennomføring av Tiltaksplanen, var etablering av Oslofjordrådet med et tilhørende rapporteringssystem. Alle organer med ansvar for tiltak skal årlig gi tilbakemelding om tilstand, innførte tiltak og videre planer. Dette systemet var tenkt som en viktig motivasjonsfaktor for gjennomføring av tiltakene. Med 118 kommuner, 7 fylkeskommuner, 16 etater og 7 departementer er dette ikke enkelt å gjennomføre i praksis. Det er ennå ikke full oppslutning om rapportering på tiltakskortene, verken fra kommunene eller statlige etater.

Så langt er det på de områdene hvor staten har direkte styringsmuligheter eller kan benytte økonomiske incentiver, gjennomføringen har kommet lengst. Dette gjelder særlig regulering av fiske, krav til rensing av utslipp fra kommunale avløp og omlegging i jordbruket.

Når det gjelder effekten på økosystemet i fjorden har det ikke vært synlige positive resultater, noe som heller ikke er å forvente på kort sikt. Den siste analysen av tilstanden, publisert av Niva sommeren 2025, viser at tilstandene jevnt over er dårligere enn i en tilsvarende undersøkelse fra 2020.

I Vedlegg 1 presenteres en gjennomgang av de ulike tiltakspunktene i dagens Tiltaksplan, med forslag til endringer og nye tiltak.

Arbeidet må organiseres bedre

Dagens Tiltaksplan virker, men oppfølgingen må bli mer effektiv og omfanget av planen må utvides. Det viktigste nå er å få på plass en bedre organisering av arbeidet. Vi lykkes, må tiltak for fjorden prioriteres høyere og flere sektorer i samfunnet må engasjeres. Arbeidet må få mer karakter av et felles prosjekt og tilføres tilstrekkelige ressurser til å lykkes. Det må etableres en dynamisk målstyrt forvaltning, hvor mål og virkemidler evalueres regelmessig. Ressurser fra næringsliv, forskningsinstitusjoner og frivillige organisasjoner må inkluderes systematisk. Både gjennom å koordinere det ordinære virkemiddelapparatet, men også gjennom en overordnet koordinering mellom aktørene.

I den nye planen må regjeringen ta en tydelig lederrolle. Oslofjorden er et eksempel på en sammensatt samfunnsutfordring som krever samordnet innsats fra mange aktører over tid. Det tilsier en styringsmodell i tråd med prinsippene om samstyring, som er løftet frem i regjeringens strategi for departementsfellesskapet: *Gode hver for oss. Best sammen* ([Gode hver for oss. Best sammen. - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)). Strategien etterlyser mer tverrdepartementalt samarbeid, felles mål, indikatorer og arenaer for gjennomføring – nettopp det en ny Oslofjordplan må realisere.

Utviklingen i fjordens økosystem påvirkes av en rekke faktorer utenfor vår kontroll. Derfor er det behov for løpende overvåking og eventuell justering av tiltakene. Det er behov for å etablere målbare indikatorer ut fra fjordens tålegrense og en tilhørende byrdefordeling mellom restriktive tiltak. Uten oversikt over nytte og kostnader, vil tiltakenes samfunnsmessige legitimitet lett undergraves.

Etter vårt syn er det fortsatt et forbedringspotensial i å styrke både kunnskapsformidling og kontroll med gjennomføring av tiltakene, både internt i statsapparatet og overfor kommunene. For en bedre koordinering og mer effektiv gjennomføring av tiltak på kommunalt nivå, bør det etableres egne kanaler for å organisere innsatsen, med både administrative og politiske nettverk for kommuner og fylkeskommuner.

Det er også nødvendig med en sterkere sektorovergripende styring. Når ansvaret for gjennomføring av tiltak er fordelt på en rekke sektormyndigheter, på ulike nivåer, vil det lett være målkonflikter både internt i hver sektor og mellom sektorene. Vi anbefaler at oppfølgingen organiseres som et statlig samfunnsoppdrag, forankret i Klima- og miljødepartementet, men med styringsstruktur på tvers av relevante departementer. Det kan for eksempel etableres:

- Et tverrdepartementalt statssekretærutvalg som styringsgruppe, for å sikre felles politisk ledelse og rapportering til klima- og miljøministeren.
- Et programsekretariat, sammensatt av ressurser fra KLD og relevante direktorater, som leder det daglige arbeidet og koordinerer faglige grupper.
- Et videreutviklet Oslofjordråd, med bred sammensetning (politikere, forskning, næringsliv, frivillighet), som gir retning og legitimitet i samfunnet.
- Faste faglige arbeidsgrupper med representasjon fra stat, kommune og sivilsamfunn.

Sekretariatet bør være kontaktpunkt/prosjektleder for gjennomføring av den nye Oslofjordplanen. Vi viser her til erfaringene fra DFØs evaluering av “kjernegruppe”-modellen i statsforvaltningen fra 2024 (<https://www.dfo.no/dfo-rapport-20247-evaluering-av-kjernegruppeforsoket>). Her vises det til at varige samfunnsutfordringer som Oslofjorden, kan følges opp av en tverrdepartemental styringsgruppe med felles ansvar og kontinuerlig koordinering.

Faglige arbeidsgrupper etableres for å involvere ansvarlige underliggende etater og koordinere følge opp arbeidet. Sentrale oppgave blir også å organisere nødvendige forskningsprosjekter, anskaffelser/samarbeidsprosjekter med næringslivsaktører og organisering av frivilligheten. For mulig koordinering mot sivilsamfunnet vises til høringsinnspill fra partnerskapet Fjorden vår.

Vi foreslår at Oslofjordrådet fortsatt får en overordnet rolle, med en sammensetning om lag som i dag:

- ledes av klima og miljøministeren
- statssekretærer fra de andre relevante departementene
- ordførere
- forskningsinstitusjoner
- frivillig sektor
- næringsliv: jordbruk, fiskeri og andre marine næringer, transport
- direktorater og etater

Sekretariatet for Oslofjordplanen skal ha to hovedoppgaver. Sikre en gjennomføring av nødvendige tiltak i stat og kommuner og koordinere samarbeid med næringsliv, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner. Oppgavene vil blant annet være:

- Være et kontaktpunkt for Oslofjordprosjektet, drive aktiv kommunikasjon om utviklingen og arrangere en årlig Oslofjordkonferanse.
- Bestille og formidle forskning og uttesting av ny teknologi for å bedre tilstanden i økosystemet.
- Gjennomføre rapportering og kontroll med gjennomføring av tiltak, som i dag. Produsere og rapportere effektmål av tiltakene i planen.

- Bidra til at det gjennomføres konkrete tiltak for å gjenopprette balansen i økosystemet, både med bruk av kjent teknologi og utvikling av nye metoder.
- Koordinere og sikre at statlige virksomhet prioriterer Oslofjorden i alle prosesser.
- Koordinere og bidra til utvikling av marin næringsvirksomhet for å utnytte næringsoverskuddet i fjorden.
- Bidra til at engasjementet i frivillige organisasjoner kan utnyttes effektivt. For eksempel dugnadsinnsats innen folkeforskning, bekjempelse av fremmede arter, bidrag til naturrestaurering og naturforbedrende tiltak og rydding av marint avfall.
- Etablere faglige og politiske nettverk for kommunene og fylkeskommunene.
- Bidra til en helhetlig arealforvaltning gjennom overordnede planer for Oslofjordområdet i samarbeid med kommuner og fylkeskommuner.

Regjeringen må:

- Utarbeide en sektorovergripende handlingsplan med klare mål og prioriterte tiltak.
- Etablere en overordnet koordinering av innsatsen i KLD.
- Involvere berørte kommuner både administrativt og politisk.
- Etablere en struktur for koordinering og samarbeid med sivilsamfunnet.
- Løpende evaluere tiltakenes effekt og tilpasse virkemiddelbruken.

Viktige innsatsområder fremover

Tiltaksplanen legger til grunn at det er tre tiltak som er de viktigste for å bedre tilstanden i Oslofjorden: Redusere utslipp fra kommunale avløp, redusert avrenning fra jordbruk og regulering av fiske. Ved utgangen av 2025 kan det se ut til at alle disse tiltakene gjennomføres. Mens tiltak innen jordbruk og fiske kan få effekt relativt raskt, vil det ta tid før kommunene får etablert nitrogenrensing. Det er mange gjenstående tiltak som vil være nødvendig for å gjenopprette livet i fjorden som vi kjente det. I det følgende vil vi liste opp områder vi mener må prioriteres i en ny plan.

Ta vare på og restaurer natur

En av Oslofjordens største utfordringer er at for mye av naturen i strandsonen, både på land og i sjøen, er ødelagt. Når den naturlige vegetasjonen reduseres, reduseres også fjordens evne til å omsette næringsstoffene som tilføres. Samtidig reduseres leveområdene for de øvrige artene som lever i strandsonen, både i sjø og på land. Utbyggingen har skjedd for å møte befolkningsvekst og behov for infrastruktur som

veier, jernbane og havner. Det generelle forbudet mot å bygge i strandsonen unntar planlagt utbygging, vedtatt i kommunale arealplaner. I tillegg kan det gis dispensasjoner fra forbudet. Siden år 2000 er det bygget 7000 nye bygg i 100-metersbeltet rundt Oslofjorden. 618 av dem etter 2021. Dette må endres dersom vi skal kunne ta vare på de gjenværende naturområdene i og langs fjorden. Samtidig må mest mulig av den ødelagte naturen repareres, slik Norge også har forpliktet seg til gjennom FNs Naturavtale. Problemstillingen gjelder også oppstrøms i vassdragene som renner ut i fjorden.

Regjeringen må:

- Sørge for at gjenværende naturressurser beskyttes bedre gjennom lover og forskrifter.
- Stramme inn mulighetene for planlagt utbygging og til å gi dispensasjon for bygging i strandsonen og sjøområder.
- Sette av midler som gjør det mulig å kjøpe opp tilgjengelige eiendommer langs fjorden til friluftsliv og restaurering av natur.
- Sette av midler og legge til rette for restaurering av strandsone, vassdrag og sjøbunn.

Effektiv avløpsrensing

Nitrogentilførsel fra kommunale avløp er den største kilden til overgjødning av indre Oslofjord og den nest største i ytre fjord. Staten har overlatt til kommunene å løse dette problemet, og styrer gjennom tildeling av utslippstillatelser. Utslippstillatelsene gis som prosentvis rensing av det som tas inn i renseanleggene. Vekst i befolkningen gir dermed økte utslipp, uavhengig av resipientenes tåleevne.

Klima- og miljøministeren har oppfordret kommunene til å bygge effektiv og rimeligst mulige renseanlegg. Tilgjengelig kunnskap viser at store renseanlegg gir mer effektiv rensing og bedre driftsøkonomi enn flere mindre anlegg. Store anlegg kan utnytte råstoffene som hentes ut av renseprosessene mer lønnsomt. Både nitrogenprodukter, jordforbedringsmidler, CO₂ og biogass kan selges og bidra til å redusere både total kostnadene og klimafotavtrykket.

Det er også nødvendig å sikre at avløpssystemene får kloakken helt frem til renseanleggene. Mange kommuner har et stort etterslep med vedlikehold og mange anlegg har for dårlig kapasitet.

Så langt ser det ut til at de renseanlegg som bygges vil være mindre enn det som er optimalt. Etter dagens regelverk, vil bare renseanlegg større enn 150 000 personekvivalenter få krav om kvartærrensing, fjerning av medisinerester og mikroplast. Vi mener at regjeringen bør ha som ambisjonsnivå at alle de nye anleggene rundt

Oslofjorden uansett skal kunne rense medisinerester og mikroplast, uavhengig av størrelse.

Regjeringen må:

- Ta en koordinerende rolle for å sikre at kommunene velger løsninger til beste for fjorden.
- Se hele Oslofjorden som en resipient og kartlegge tålegrenser for hele fjorden.
- Vurdere å gi utslippstillatelser i absolutte størrelser, tilpasset de faktiske forholdene i fjorden.
- Styrke statsforvaltners kapasitet til oppfølging og kontroll med avløps- og renseanlegg og gi mulighet til å følge opp brudd på regelverk med effektive virkemidler.
- Ikke tillate nye utslipp før effektiv rensing eller avbøtende tiltak er etablert.
- Stille krav om et fremtidig fjerde rensetrinn for alle kommunale anlegg rundt Oslofjorden.

Reduser avrenning fra land

Jordbruket er den største kilden til nitrogentilførsel i Ytre Oslofjord. Også skogbruk og andre arealinngrep bidrar. Klimaendringer med mer intens nedbør, forsterker utfordringene. Sammen med næringsstoffene følger det også partikler, som gir mørkere vann. Dette hindrer sollyset i å trenge ned i vannsøylen og reduserer fjordens evne til å omsette næringsstoffer. De siste årene har flere viktige tiltak kommet på plass innen jordbruket, herunder nytt gjødselregelverk og forskrifter om regionale miljøkrav. Samtidig er det langt igjen til vi oppnår ønskede effekter. Det er nødvendig med en fortsatt tydelig prioritering av tiltak mot avrenning. Spesielt må det på plass tiltak for å ta vare på kantsoner langs vassdrag. Mange kantsoner oppfyller ikke kravene etter vannressursloven.

Regjeringen må:

- Legge til rette for å styrke håndheving av eksisterende krav til kantsoner langs vassdrag, gjennom økt tilsyn, sanksjoner ved brudd og målrettet veiledning.
- Sikre at kommunene og statsforvalter følger opp at bestemmelsene som regulerer jordbearbeiding, gjødsling og avvirking av skog blir fulgt opp i praksis og at brudd på disse sanksjoneres.
- Sette mål for og registrere kommunenes innsats for håndtering av overvann.
- Utvikle og ta i bruk satellittovervåking og kunstig intelligens for mer effektiv kontroll
- Sørge for at insentivordningene i jordbruk og skogbruk gjør at næringene gjennomfører nødvendige tiltak.

Følg opp regulering av fiske og fangst

Nye reguleringer av fisket i Oslofjorden er i ferd med å bli innført. Blant annet tre store nullfiskeområder. I de områdene det fortsatt kan fiskes, er det innført innstramming i redskapsbruk og stans i ordningen med dispensasjoner fra regelverket.

Regjeringen må:

- Etablere forskningsprogrammer for å følge utviklingen i fiskebestandene og det øvrige økosystemet.
- Utvikle indikatorer som kan benyttes for å evaluere utviklingen.
- Sette av nødvendige ressurser til informasjonsarbeid og håndheving av regelverket.
- Etablere tilstrekkelig oppsyn og sanksjoner for å sikre etterlevelse av regelverket.
- Utnytte ledige ressurser hos fiskerne til positive tiltak i fjorden.

Vurder tiltak for å styrke fjordens evne til å omsette næringsstoffer

Næringsoverskuddet i Oslofjorden er en ressurs som kan og bør utnyttes. Dyrking av arter som naturlig hører hjemme i fjorden kan være et bidrag til dette. Produktene kan brukes som mat, dyrefor, gjødsel, produksjon av biogass, blant annet. En slik utnyttning av næringsoverskuddet vil bidra til en raskere gjenoppretting av næringsbalansen og i tillegg skape nye muligheter for næringsvirksomhet. Aktuelle arter kan være lavtrofiske arter som tunikater (ciona), tare og blåskjell. Disse artene filtrerer sjøvann og finnes naturlig i området, men i langt mindre omfang enn tidligere. Omfanget av lavtrofisk dyrking må reguleres ved konsesjoner ut fra fjordens behov.

Regjeringen må:

- Utrede effekt og konsekvenser av dyrking av lavtrofiske, stedeagne arter for å utnytte fjordens overskudd av næringsstoffer.
- Etablere et regelverk som muliggjør lavtrofisk oppdrett i større skala, på en bærekraftig og miljøfremmende måte, med hovedformål å bidra til å gjenopprette en næringsbalanse i fjorden.
- Bidra til at kommunene utarbeider interkommunale arealplaner for Oslofjorden som sikrer bærekraftig drift og hindrer brukerkonflikter.

Stans forurensing og rydd opp i gamle synder

Giftige kjemikalier, plast, fiskeredskaper, båtvrak og annet søppel havner fortsatt i sjøen. Kildene er mange. Enten det skjer som uhell eller regelrett dumping, må det stanses. Mange steder er det også gamle synder på bunnen av fjorden. Utenfor gamle industrianlegg, båthavner og kaier må det kartlegges og ryddes.

Regjeringen må:

- Ta initiativ til en storstilt innsats for å rydde opp på sjøbunnen.
- Stille, og følge opp, strenge krav til utslipp fra småbåthavner, veier og næringsvirksomhet.
- Innføre et obligatorisk båtregister for å unngå at gamle båter etterlates eller dumpes.
- Ytterligere forbedre systemet for innlevering og destruksjon av gamle båter.
- Innføre et strengere produktregelverk for å bremse tilførsel av plast til naturen.

Forskning på fjorden

Vi mangler kunnskap om tilstanden for livet i fjorden og sammenhengene mellom de ulike faktorene som påvirker utviklingen. Utgangssituasjonen er slik at det ikke er tvil om at tiltak behøves, men fremover er det nødvendig å analysere effekten av tiltakene for å kunne justere virkemiddelbruken. Det trengs indikatorer på ulike områder, blant annet for at vi kan slå fast når målet med innsatsen er nådd. Uten dette er det en fare for at den samfunnsmessige legitimiteten til de restriktive tiltakene kan forvitre.

Regjeringen må:

- Sikre følgeforskning som følger utviklingen i hele fjorden.
- Iverksette forskningsprogrammer som følger tilstanden i fjorden generelt og effekten av tiltakene spesielt.
- Etablere indikatorsett som kan brukes for å evaluere utviklingen og sette mål for hva som er ønsket tilstand for ulike faktorer.

Vedlegg 1: Gjennomgang og kommentarer til *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*

I det følgende kommenteres et utvalg av de konkrete tiltakspunktene i gjeldende Tiltaksplan, som ikke er spesielt fremhevet i hoveddokumentet.

Innsatsområde 1:

Redusere utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse

Gjeldende tiltaksplan reflekterer ikke det omfattende behovet for oppgradering og bygging av anlegg med nitrogenrensing, og OF mener det er behov for flere nye tiltak på Innsatsområde 1.

Tiltak 1 - 4 og 7:

Tiltak 1 - 4 og tiltak 7 bør videreføres i kommende planperiode. Dette er tiltak som er helt avgjørende for å nå målet om en ren Oslofjord. Særlig må tiltak 2 og 4 følges opp bedre, der statusrapporten fra januar 2025 ikke viser noen tydelig forsterking av arbeidet.

Nytt tiltak som erstatter tiltak 5 og 6:

- *Etablere tilstrekkelig antall stasjoner for tømning av septik fra fritidsbåter.*

Forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter er innført i Oslofjorden, og tiltak 5 og 6 kan derfor utgå. Det er imidlertid et stort behov for etablering av flere mottaksstasjoner, og dette bør inngå som et nytt tiltak i planen. I dag finnes det altfor få stasjoner og færre enn 40 prosent av kystkommunene mener de har et tilstrekkelig tømme tilbud. Dette, kombinert med mangelfull håndheving og oppsyn av regelverket, medfører trolig at mange fortsatt tømmer septik direkte i fjorden. Flere mottaksstasjoner, sammen med bedre kontroll og informasjon, er nødvendig for å sikre etterlevelse av forbudet.

Nytt tiltak:

- *Stille oppdaterte og fremtidsrettede rensekrav om nitrogenfjerning i utslippstillatelser for alle kommunale renseanlegg, der kravene dimensjoneres for forventet befolkningsvekst og iht. fjordens tålegrense, samt kommende krav til avløpsrensing, herunder krav om kvartærrensing.*

For å sikre en reell forbedring av vannkvaliteten i Oslofjorden, må kravene til avløpsrensing være fremtidsrettede: Rensekrav må ta høyde for den forventede befolkningsveksten i regionen/området, fjordens tålegrense og de kommende EU-kravene til avløpsrensing, herunder kvartærrensing.

Videre bør det vurderes om utslippstillatelsene bør gis i absolutte størrelser, i stedet for i rensegrad, for å sikre at utslippene står i forhold til fjordens tålegrense. For å sikre oppfølging av tiltaket bør også statsforvalternes kapasitet til oppfølging og kontroll med avløps- og renseanlegg styrkes.

Nytt tiltak:

- *Lede, koordinere og legge til rette for samarbeid og de mest effektive løsningene for oppgradering og etablering av nye avløpsrenseanlegg i Oslofjordens nedbørfelt.*

Staten må koordinere utbygging av renseanlegg for å sikre at det bygges effektive og samfunnsøkonomisk optimale løsninger. Tilskudd til utredning og økt avskrivningstid for varig infrastruktur, som blir innført fra 2026, er viktige grep, men ikke tilstrekkelig. Det må lønne seg bedre for kommunene å samarbeide og de må få tid til å realisere planene. Et nytt renseanlegg har en lang levetid. Det er derfor viktig å legge grunnlag for mest mulig effektiv drift med minst mulig samlet miljøavtrykk.

Nytt tiltak:

- *Sette tålegrenser og konkrete mål for reduksjon av nitrogenutslipp fra ulike kilder (herunder landbruk, avløp og industri) og ta i bruk modeller som viser næringsstoffbelastning på fjorden, Oslofjordmodellen, som et aktivt styringsverktøy.*

For å sikre målrettet innsats og dokumenterbar effekt, må planen inneholde tydelige tålegrenser og måltall for reduksjon av nitrogenutslipp fra ulike kilder. Modeller som viser samlet næringsstoffbelastning på Oslofjorden og hvordan ulike tiltak bidrar til reduksjon, må tas i bruk som styringsverktøy.

Innsatsområde 2:

Redusere arealavrenning fra jordbruket

Landbrukssektoren har gjennomført mange viktig tiltak i inneværende tiltaksperiode, og det er viktig at disse følges opp godt i kommende periode for å sikre at tiltakene har en god effekt.

Nytt tiltak som erstatter Tiltak 8:

- *Styrke oppfølgingen av regionale miljøkrav i jordbruket gjennom kontroller og veiledning om regelverket.*

De regionale miljøkravene som nå er innført i store deler av nedbørfeltet må videreføres med tiltak i Oslofjordplanen. Dette er et avgjørende tiltak for fjorden. Tiltak 8 i gjeldende plan om å innføre miljøkrav bør derfor ikke utgå, men omformuleres til et oppfølgingstiltak med fokus på kontroll og veiledning av både kommuner og foretak, for å sikre etterlevelse og effekt.

Tiltak 9:

Tiltak 9 om å forvalte RMP og SMIL slik at de bidrar til å redusere avrenning fra jordbruksarealer bør videreføres. Ikke minst er dette viktig for å sikre oppslutning om de regionale miljøkravene, som delvis «kompenseres» over RMP ettersom det kan gis tilskudd til lovpålagte tiltak.

Nytt tiltak som erstatter Tiltak 10:

- *Vurdere forskrifter og behov for å fatte enkeltvedtak om strengere krav til bruk av gjødsel i områder der de generelle kravene i den nye forskriften om gjødselbruk ikke vil være tilstrekkelige.*

Tiltak 10 om å revidere forskrift om gjødselvarer er gjennomført. Tiltaket kan følges opp i ny plan med foreslått tiltak, i tråd med nasjonale føringer for oppdatering av vannforvaltningsplanene.

Tiltak 12-14:

Det er viktig at tiltak 12 til 14 om kantsoner videreføres. Disse tiltakene har ikke blitt fulgt opp tilstrekkelig i inneværende periode.

Det er foreslått i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2026 å overføre ansvaret for håndheving av kravene etter vannressursloven § 11 fra NVE til statsforvalterne. Overføringen av ansvaret er også fulgt av midler til formålet. Dette er et veldig positivt grep som må følges opp i ny plan. Statsforvalterne må få et tydelig signal om å øke tilsyn og håndheving av kravene. Videre må også tiltaket om kommunenes tilsyn med krav om kantsoner tilknyttet jordbruksareal videreføres og styrkes. Det må informeres bedre til kommuner, landbruk og næringsliv ellers om nytteverdien med kantsoner.

Når det gjelder restaurering av kantsoner (T13), vises det i statusrapporten til at kantsoner er prioritert ved tildeling av midler til vannmiljøtiltak. Dette punktet bør videreføres og oppfølgingen prioriteres. Restaurering av kantsoner er et viktig tiltak med stort potensiale, og det bør gjøres mer i oppfølgingen av tiltaket enn kun å prioritere dette i tildeling av tilskuddsmidler.

Nye tiltak:

- *Ivareta kantsoner gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven, gjennom å fastsette bredden på kantvegetasjonen i juridisk bindende planer.*
- *Etterlyse krav til bredde på kantvegetasjonen og byggefritt belte i kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner/arealplaner. Dersom det ikke er foreslått bestemmelser eller vilkår knyttet til kantvegetasjonen, bør statsforvalteren kreve dette i sin uttalelse.*

For å sikre bedre ivaretagelse av kantsoner bør kommunene ivareta disse gjennom sin planlegging etter plan- og bygningsloven, der bredden bør fastsettes i juridisk bindende planer. Videre bør statsforvalteren etterlyse og kreve at kommunene har dette med i sine juridisk bindende planer. Dette er tiltak i tråd med Nasjonale føringer for oppdatering av vannforvaltningsplanene, som bør inngå i Oslofjordplanen for å sikre at tiltaket følges opp og rapporteres på årlig.

Nytt tiltak:

- *Minstekrav på 6 meter for bredde på kantsoner i jordbruket i forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket.*

På landbruksarealer skal det være minst 2 meter kantsone langs vassdrag med årssikker vannføring etter forskrift om produksjonstilskudd. For å ta opp det meste av avrenning fra nitrogen, fosfor og partikler, bør kantsonen være mellom 6-10 meter bred (på hver side av vassdraget), ifølge NVEs kantsoneveileder (2025). Minstekravet til bredde på kantsoner i jordbruket bør økes, f.eks. til 6 meter tilsvarende kravet i nydyrkingsforskriften.

Innsatsområde 3:**Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning****Tiltak 18 og 19:**

Arbeidet med marin forurensning og miljøgifter bør styrkes i kommende periode, og tiltakene under innsatsområdet bør konkretiseres vesentlig. Se forslag til konkretiserte tiltak under.

Nytt tiltak:

- *Styrke og videreføre statlige finansieringsordninger mot marin forurensning, slik at frivillige, ryddeaktører og Skjærgårdstjenesten og andre får forutsigbare og økte ressurser til å opprettholde og intensivere arbeidet.*

Statlige tilskudd til marin opprydding er mer enn halvert de siste årene, selv om ordningene er avgjørende for å mobilisere lokalsamfunn, skape bevissthet og fjerne store mengder avfall. Ryddingen skjer i stor grad gjennom frivillig innsats, koordinert via Rydde.no, som gir oversikt over aksjoner, registrering av funn og gratis utstyr med støtte til transport og behandling. Aktører som Hold Norge Rent, friluftsrådene og dykkernettsverk m.fl. organiserer kampanjer og lokale aksjoner, støttet av Miljødirektoratet og Handelens Miljøfond.

Videre er Skjærgårdstjenesten en nøkkelaktør i arbeidet med å rydde langs fjorden. Tjenesten bidrar med profesjonell rydding i sårbare og utilgjengelige områder, og bistår med henting av avfall og transport for frivillige ryddegrupper.

Nytt tiltak:

- *Styrke næringslivet innsats mot marin forsøpling, gjennom strengere produktregelverk, ansvarlig produksjon og emballasjevalg, utvikling av sirkulære løsninger.*

Næringslivet kan bidra vesentlig til å forebygge og redusere marin forsøpling gjennom ansvarlig produksjon og emballasjevalg, støtte til ryddeprogrammer og utvikling av sirkulære løsninger. Dette vil kunne styrke både miljøansvar og bærekraft i verdikjeden.

Nytt tiltak:

- *Øke antallet strender som overvåkes i Ospar programmet og inkludere mesoplast og plastpellets.*

Kartlegging av marint avfall gir grunnlag for målrettede tiltak. Systematisk overvåking er nødvendig for å forstå omfang, kilder og utvikling. Osparprogrammet registrerer data fra 15 strender. Dette bør økses. Metodikken for mesoplast og plastspelletts bør inkluderes i programmet.

Nytt tiltak:

- *Sikre finansiering av registreringsordningen for frivillige ryddeaksjoner i Ryddenorge.no.*

Frivillige registrerer ryddeaksjoner i Ryddenorge.no. Dette er viktige folkeforskningsdata som bør beholdes for en bedre koordinering og planlegging av ryddeaksjoner.

Nytt tiltak:

- *Styrke innsatsen mot mikroplast i fjorden.*

Overvann fra veier er en viktig kilde til mikroplast i fjorden. Sandfang må vedlikeholdes og tømmes på en forsvarlig måte. Overvåkingsprogrammer som MIKRONOR bør styrkes for å gi kunnskapsgrunnlag for forebygging og regelverk.

Nye tiltak:

- *Intensivere arbeidet med å rydde opp i båtvrak og utrangerte båter i og langs Oslofjorden for å hindre lekkasjer av miljøgifter og mikroplast.*
- *Etablere et obligatorisk fritidsbåtregister.*

Norge har over én million fritidsbåter, en del av disse er nær slutten av levetiden. Stadig flere etterlates eller senkes, særlig i Oslofjorden. I 2025 er det samlet inn og destruert mer enn 1500 tonn vrakbåter. Plastbåter avgir mikroplast og miljøgifter, noe som krever målrettet opprydding. Et obligatorisk fritidsbåtregister vil redusere miljøbelastning, styrke sjøsikkerhet, motvirke økonomisk kriminalitet og gi myndighetene bedre verktøy for regelverkshåndheving.

Nytt tiltak:

- *Intensivere innsatsen mot spøkelsesfisket, for å redusere belastningen på økosystemet i fjorden.*
- *Videreføre ordningen Fishing for Litter for å videreføre innsatsen mot spøkelsesfiske.*

Når fiskeredskaper som teiner, nøter og garn går tapt, fortsetter de å fange fisk og andre marine arter i mange år. Dette såkalte spøkelsesfisket utgjør en alvorlig trussel mot økosystemet. I Oslofjorden alene antas det å være mange tusen tapte redskaper.

For å redusere denne belastningen er det nødvendig å styrke innsatsen for opprydding av tapt fiskeutstyr. Dette arbeidet må ses i sammenheng med de nye og strengere fiskerireguleringene, slik at vi sikrer både bærekraftig forvaltning og et renere havmiljø.

Regjeringen foreslår å avvikle Fishing for Litter i 2026, et tiltak som siden 2016 har samlet inn 1600 tonn marint avfall via over 100 fiskefartøy og 11 mottak. Ordningen har redusert spøkelsesfiske, økt bevissthet om plast og engasjert fiskerinæringen. Å fjerne bevilgningen vil skape et stort gap i arbeidet mot marin forurensning. Vi anbefaler at ordningen videreføres til nye løsninger er på plass.

Nytt tiltak som erstatter Tiltak 20:

- *Innføre miljøkravene for verdensarvfjordene i Oslofjorden.*

Nytt tiltak som erstatter K8:

- *Redusere avrenning og innføre flere renseløsninger for vann fra veier og andre samferdsels anlegg som påvirker miljøtilstanden i Oslofjorden og utrede muligheten for å innføre nye løsninger i eksisterende anlegg.*

Innsatsområde 4:

Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner

Endres til: «Ivareta sårbare arter og utvalgte naturtyper»

Innsatsområdet må innsnevres til å omhandle ivaretagelse av arter og naturtyper i og langs sjøen. Det bør opprettes et eget innsatsområde for ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljø.

Nytt tiltak:

- *Etablere forbud mot bunntråling og annen trålkaktivitet i alle marine verneområder i Oslofjorden, ved å innarbeide klare bestemmelser i verneforskriftene.*

Nullfiskeområdene som nå er innført i indre fjord og store deler av nasjonalparkene i ytre fjord, har en planlagt varighet på minimum 10 år. Det er behov for å gi klare bestemmelser i verneforskriftene i verneområdene i Oslofjorden om forbud mot trålkaktivitet, der vernet er permanent og ikke tidsbegrenset.

Nytt tiltak:

- *Etablere et målrettet program for følgeforskning og overvåkning knyttet til effekter av nye fiskerireguleringer.*

Følgeforskning og systematisk overvåkning er avgjørende for å vurdere måloppnåelse og sikre at fiskeritiltakene faktisk virker. Langsiktige tidsserier og systematiske målinger er nødvendig for å kunne se reelle endringer over tid, og før- og etterundersøkelser bør inngå som standard.

Nytt tiltak:

- *Utrede og legge en plan for skånsom og bærekraftig fiskeriaktivitet i Oslofjorden.*

Det er avgjørende å sikre en bærekraftig fiskeriaktivitet i Oslofjorden. Når dagens reguleringer avsluttes, må det legges til rette for varige løsninger gjennom samarbeid mellom forskere, fiskere og redskapsprodusenter, slik som utviklingen av ny reketeine.

Nytt tiltak:

- *Opprette obligatorisk registrering av fritidsfiskere som bruker garn, teiner og ruser.*

Obligatorisk registrering av fritidsfiskere vil gi oversikt over antall deltagere og gjøre det mulig å hente inn pålitelige fangstdata. Dette er helt grunnleggende for en bærekraftig fiskeriforvaltning.

Nytt tiltak:

- *Intensivere informasjonsarbeid knyttet til nye fiskerireguleringer i Oslofjorden.*

For at tiltakene skal etterleves, er det av vesentlig betydning at brukere av fjorden kjenner til regelverket. Et styrket og målrettet informasjonsarbeid er derfor avgjørende, og informasjonen må være tilgjengelig på flere språk. Det må informeres tydelig om hvilke regler som gjelder, og hva disse innebærer, med særlig fokus på nullfiskeområdene. Et offensivt informasjonsarbeid reduserer risikoen for ulovlig fiske og er en viktig del av å sikre at reglene overholdes.

Nytt tiltak:

- *Styrke oppsyn og håndheving av fiskerireguleringer i Oslofjorden.*

For at nullfiskeområdene skal fungere etter hensikten og ha nødvendig legitimitet, må regelverket følges opp med tydelig og tilstrekkelig tilstedeværelse og håndheving. Det er behov for at kontrollmyndighetene er synlig og til stede i fjorden, gjennomfører jevnlig kontroller og reagerer på regelbrudd. Uten styrket håndheving risikerer vi at tiltakene undergraves. Effektiv håndheving av regelverket er en forutsetning for å hindre ulovlig fiske, sikre legitimitet og oppnå reelle miljøeffekter.

Tiltak som erstatter Tiltak 22:

- *Etablere et nettverk av fredningsområder for hummer og innføre et standardisert system for oppfølging av og prøvefiske i fredningsområder for hummer.*

Tiltak 23:

Det er viktig å øke ressurser til oppsyn i verneområdene i Oslofjorden, bl.a. sjøfuglreservater i hekketiden. Vi opplever at det i dag er knappe ressurser og en betydelig arbeidsmengde på den enkelte SNO-ansatte. SNO har etter vårt syn i praksis ikke mulighet til å følge opp alle områder på en tilfredsstillende måte. Tilstrekkelig oppsyn er bl.a. særdeles viktig i sjøfuglreservatene i hekketiden for å unngå unødvendige menneskelige forstyrrelser.

Tiltak som erstatter Tiltak 24:

- *Hindre etablering av kunstige sandstrender og unngå andre inngrep og tiltak på bløtbunnsområder for å skåne verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger og sikre forekomstene i arealplanleggingen.*

Tiltak 25:

Vurder nye virkemidler for å oppnå målet med tiltaket, dagens praksis er ikke tilfredsstillende.

Tiltak som erstatter Tiltak 26:

- *Styrke arbeidet med forebygging og fjerning av fremmede arter i henhold til gjeldende handlingsplaner.*

Det bør legges bedre til rette for en større innsats for å fjerne fremmedarter som sprer seg i strandsonen, og som fortrenger naturlig hjemhørende arter på land. Eksempel er rynkerose som sprer seg langs strendene og truer bl.a. rødlistede planter og lokale viktige naturtyper/strandenger. Det må informeres bedre om introduserte arter. Kommuner og frivilligheten er viktige aktører for gjennomføring.

Tiltak 28:

- *Innføre utvidet periode med ferdselsforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker for sjøfugl.*

I 2023 ble det gjennomført en høring på utvidelse av perioden med ferdselsforbud i sjøfuglreservater og nasjonalparker for sjøfugl. Bakgrunnen var å unngå uheldige menneskelige forstyrrelser i en hektetid som har endret seg. Vi og mange andre friluftsliv- og naturvernorganisasjoner var positive til dette. Tiltaket bør snarest gjennomføres og sammen med tydelig informasjon.

Nytt tiltak:

- *Etablere faglige nettverk for ansatte i kommuner og fylkeskommuner som arbeider med miljøspørsmål.*

OF ser behovet for å øke kompetansen i mange kommuner og mener dette kan løses gjennom å danne nettverk for de ansatte og tilby jevnlig erfaringsutveksling og kompetansepåfyll.

Utvidelse av Tiltak 29:

- *Styrke og innføre systematisk overvåkning av dørstokkarter inkludert undersøkelser av miljø-DNA.*

Spredning av arter utenfor sine naturlige utbredelsesområder regnes som en av de største truslene mot biologisk mangfold, naturtyper og økosystemer, både nasjonalt og internasjonalt. For å kunne iverksette tiltak tidlig, er det nødvendig med systematisk overvåking. Det må etableres en beredskap for varsling av ansvarlig myndigheter og legges planer for gjennomføring av tiltak hvis det er nødvendig. Forskrift om håndtering av begroing på skrog må utvides til fritidsbåter og stående redskap i sjø.

Kunnskapsinnhenting**Nytt kunnskapsinnhentingspunkt:**

- *Utrede påvirkninger fra skarv og sel på fiskebestander.*

Innsatsområde 5:

Restaurering av naturverdier

Endres til: Naturrestaurering og miljøforbedrende tiltak

Restaurering av viktige naturtyper i strandsonen, dvs. landareal langs sjø, burde også inngå som et tiltak, ikke bare naturrestaurering i sjø og elv.

Noe av det rikeste biologiske mangfoldet i landet og flest rødlistearter og truede naturtyper finner vi langs strendene og langs kysten av Oslofjorden, med bakgrunn i bl.a. geologi og gunstig klima. Kommunene og statsforvalterne er sentrale aktører her.

Generelt for innsatsområde 4 og 5 bør det ellers framgå og inkluderes at tiltak også omfatter landareal i sjøkanten.

Nytt tiltak erstatter Tiltak 31:

- *Ferdigstille og følge opp Handlingsplan for restaurering av vassdrag 2021–2030 i Oslofjordens nedbørfelt med og tiltak som skal bidra til å redusere avrenning av næringsstoffer, forbedre vannkvaliteten og styrke økologisk tilstand i fjorden.*

Handlingsplanen må ferdigstilles. De konkrete forslagene i handlingsplanen om restaurering i Oslofjordens nedbørsfelt må følges opp med økonomi og personalressurser.

Tiltak 33:

- *Følge opp rapporten Sjørretbekker i Oslofjorden 2025.*

Rapporten fra kartlegging av sjørretbekker i Oslofjorden *Sjørretbekker i Oslofjorden 2025* foreslår flere tiltak. Disse bør følges opp og finansieres.

Nytt tiltak erstatter Tiltak 34:

- *Lage en restaureringsplan for Oslofjorden med strandområder i tråd med veiledere for restaurering av marin natur. Planen skal omfatte koordinering av innsats, kartlegging av behov og prioriterte områder for restaurering og tydelig ansvarsfordeling og tidsplan for gjennomføring av tiltak.*

Oslofjorden har store restaureringsbehov. Det er nødvendig at det tilrettelegges for marin restaurering. Videre må tiltak koordineres slik at det blir en effektiv innsats og slik at tiltak prioriteres der de gir størst effekt. Kartlegging og prioritering av restaureringsareal i Norge bør legges til grunn for en handlingsplan med tydelig ansvarsfordeling og tidsfrister. Koordinering mellom statlige etater, kommunene, frivillighet og næring er avgjørende for å sikre en effektiv og målrettet innsats.

Nytt tiltak:

- *Utrede og tilrettelegge for alternativ omsetning av næringsstoffer gjennom oppdrett av lavtrofiske arter (ciona, tare og blåskjell) der dette kan ha en positiv miljøeffekt.*

Det er behov for å kartlegge aktuelle områder for oppdrett av lavtrofiske arter og innføre et regelverk som gjør det mulig med bærekraftig industriell produksjon og etablering av dugnadsdrevne nyttehager.

Tiltak som erstatter Tiltak 35:

- *Sikre at kommunene benytter plan- og bygningsloven aktivt som verktøy for å sikre naturområder i planer og tiltak for reetablering av biologisk mangfold i sjøområder, jf. blant annet ny veileder for planlegging i sjøområdene og rapport om reetablering av biologisk mangfold i Oslos urbane sjøområder.*

Kunnskapsinnhenting**K 14:**

Dette punktet må følges opp i større utstrekning enn hittil.

K 15:

Tiltaket kan tas ut. Effekten på vanngjennomstrømningen i Drøbaksundet er utredet tidligere. En åpning av jeteen anbefales ikke. Se: [OF går imot ny led i Vestfjorden.](#)

Innsatsområde 6:**Friluftsliv****6.1. Bedre allmennhetens tilgang til strandsonen****Tiltak 37:**

Det er svært viktig at ordningen videreføres. Vi erfarer at flere av våre medlemskommuner har nytt godt av den juridiske bistanden de har fått i kompliserte og krevende strandsonesaker, der kommunene ofte møter ressurssterke grunneiere.

Nytt tiltak:

- *Utarbeide og oppdatere en samlet oversikt over antall registrerte og mulige "ulovlighetssaker" saker som er registrert i kommunene.*

En oversikt over antall registrerte "ulovlighetssaker" vil kunne være et mål på innsatsen til kommunene og inspirere til å følge dem opp.

Endret Tiltak 38:

- *Det settes av 300 mill kr til statlige sikring og kjøp av strandeierdommer.*

Beløpet for statlig sikring og oppkjøp av nye friområder må økes vesentlig. Det er knapphet på tilrettelagte friområder langs sjøen. Kommunene har som regel ikke økonomi til å finansiere eller delfinansiere kjøp. Det bør settes av 300 mill kr til statlig kjøp av strandeierdommer. Dette er etter vårt syn en god investering i folkehelse og gir samtidig tilgjengelige arealer for naturrestaurering.

Tiltak 40:

For å få til en helhetlig planlegging i sjø og langs land anbefales kommunene å utarbeide juridisk bindende kystsoneplaner. Sarpsborg kommune har gjort dette. De har laget en egen kommunedelplan for kystsonen. Tilbakemeldinger fra kommunene viser at knapphet på ressurser er en viktig årsak til at ikke flere kommuner har gjort dette. Vi mener derfor det bør innføres en økonomisk incentivordning som gjør dette arbeidet lønnsomt for kommunene.

Tiltak 41:

Nettverket fungerer bra og det er svært viktig at dette arbeidet videreføres. Det anbefales at det etableres tilsvarende nettverk for saksbehandlere i kommunene som arbeider med tilrettelegging av friluftslivsområder i regi av fylkeskommunene.

6.2 Opprettholde og styrke attraktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv

Tiltak 44:

Tilrettelegging og drift av friområdene blir ofte nedprioritert av økonomiske grunner. Kommunene peker på at de ønsker seg mulighet til å søke tilskudd til skjøtsel og vedlikehold, ikke bare nye tiltak. Økte økonomiske rammer for dette er viktig for å realisere målet.

Nytt tiltak:

- *Styrke Skjærgårdstjenesten for økt innsats innen overvåking, skjøtsel og tilrettelegging for friluftslivet.*

Kommunene er reder og arbeidsgiver for Skjærgårdstjenesten. Det er 9 enheter i Oslofjorden. Ordningen finansieres som et spleiselag mellom stat, fylkeskommune, kommunene og OF. Enhetene har god kjennskap til fjorden og bidrar med tilretteleggings- og skjøtselstiltak. Med sin tilstedeværelse har de også en viktig beredskapsfunksjon ved akutt forurensing. Økt bruk av fjorden og strandområdene gir økt behov for denne innsatsen. I statsbudsjettet for 2026 er statens bidrag økt med 2 mill kr årlig. Dette bør økes ytterligere fremover.

Endret Tiltak 51:

- *Utvide Kystverkets og Forsvarsbyggs ansvar for tilrettelegging for friluftsliv og ivaretagelse av kystkulturen for å unngå privatisering og forfall.*

Kystverket og Forsvarsbygg eier store områder og mange bygg som er gått ut av sin opprinnelige bruk. OF har god erfaring med å etablere kystledhytter i tilknytning tidligere fyrstasjoner og forsvarsanlegg. Mange av eiendommene ligger på svært værutsatte og utilgjengelige steder. Dette gir utfordringer med store kostnader til rehabilitering og vedlikehold av bygg og skjøtsel av områder. Det bør utvikles en bedre modell for samarbeid om vedlikehold og drift mellom frivillige organisasjoner og de statlige etatene.

6.3 Bidra til at friluftslivsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper

Nytt tiltak:

- *Bidra til at det etableres et bedrer rutetilbud med kollektivtransport på fjorden.*

Mange har ikke tilgang til fritidsbåt og da blir fjorden en barriere for å komme ut til attraktive og tilrettelagte friluftslivsområder. Økt tilgang til disse gir stor opplevelsesverdi og bidrar til å avlaste mye brukte friluftslivsområder på land.

Innsatsområde 7:

Tverrgående tiltak for en helhetlig forvaltning av Oslofjorden

Tiltak 57:

Dette er ikke prioritert av de nye fylkeskommunene. Etter vårt syn er det viktig at det lages interkommunale/regionale planer for sjøarealene i Oslofjorden for å legge grunnlag for en helhetlig forvaltning. Dette er viktig for å ivareta viktige naturvern- og friluftslivsinteresser over kommunegrensene, for eksempel i forbindelse med småbåthavnutvikling og etablering av anlegg for skjell- og lavtrofisk oppdrett.

Tiltak 59:

Dette er et viktig tiltak hvor innsatsen må styrkes med tydelig kommunikasjon fra regjeringen og økte ressurser til statsforvalteren.

Tiltak 60:

Dette er et viktig tiltak som må videreføres og virkemiddelbruken styrkes.

Vedlegg 2: Forslag til nødvendig følgeforskning

For å evaluere effekten av de nye fiskeritiltakene i Oslofjorden, er det nødvendig å styrke kunnskapen om deler av økosystemet som i dag ikke fanges opp av eksisterende overvåkingsprogrammer. Tiltakene omfatter etablering av nullfiskeområder i Indre Oslofjord, Færder og Hvaler, samt innføring av redskapsbegrensninger i yrkesfisket for å redusere bifangst av torsk. Disse trer i kraft 1. januar 2026. I tillegg ble det innført redskapsbegrensninger i fritidsfisket fra 1. oktober 2025.

Vi har allerede et solid kunnskapsgrunnlag gjennom overvåking og prosjekter hos flere forskningsmiljøer. Likevel finnes det betydelige kunnskapshull, særlig knyttet til bunnfisk, fiskesamfunn i dypere områder, populasjonsstrukturer, økosystemfunksjoner samt påvirkning og restitusjon av bunnfauna etter tråling.

Det er derfor behov for kartlegging både i og utenfor tiltaksområdene så raskt som mulig, for å etablere et godt bilde av dagens situasjon. Dette inkluderer dokumentasjon med agnede stereo-video-rigger, undersøkelser av trålt sjøbunn og kartlegging av naturtyper, med mål om å fremskaffe relevante før-data.

Videre bør det legges opp til grundige evalueringer og rapporteringer underveis. Minimum en midtveisevaluering etter fem år og en evaluering som grunnlag for å vurdere en eventuell forlengelse av tiltak etter ti år.

Nærmere om følgeforskning knyttet til fiskeritiltakene

Følgeforskning skal dokumentere effekter av nullfiske og andre tiltak på økosystemet i Oslofjorden. Den bør bygge på eksisterende overvåkingsprogrammer, tidsserier og forundersøkelser (2025–2026), og gi kunnskap både lokalt og på systemnivå samt utformes i tråd med verneverdiene i de marine nasjonalparkene.

Etter vårt syn er følgeforskningen avgjørende for oppslutning om de restriktive tiltakene. Det er langt fra sikkert at fjorden er tilbake i ønsket tilstand i løpet av 10 år. Et godt kunnskapsgrunnlag vil da være avgjørende for å få oppslutning om den videre forvaltningen av fiskebestandene.

Nedenfor skisserer vi prioriterte behov for følgeforskning for å vurdere effekter av nye tiltak i Oslofjorden på økosystemet. Forslagene bygger på innspillene fra Miljødirektoratet til KLD i dokumentet: «*Rammer/skisse for følgeforskning for Oslofjorden*»

Etabler et samordnet overvåkingsdesign med felles indikatorer og protokoller på tvers av områdene.

- Prioriter de fem HI-parameterne og inkluder makroalger, lurv og trofiske koblinger (kaskadeeffekter).
- Overvåkingen må favne bredt, inkludere flere arter og artsgrupper, og identifisere alternative indikatorarter der det er faglig belegg. Torsk alene er trolig ikke en tilstrekkelig indikator på tilstand i fiskesamfunnene.
- Inkluder sjørret eksplisitt som mållart i designet, dens rolle som mulig toppredator og kobling til byttefisk og vekst/overlevelse.
- Kartlegg og vurder naturtyper etter NiN 3.0 der det gir nytte, uten krav om å følge full instruks der det ikke er nødvendig.
- Dokumenter spillover-effekter systematisk, med undersøkelser også innenfor nullfiskeområdene.
- Supplere eksisterende programmer/tokt med nye eller flere stasjoner, utvidet datainnsamling og metoder som er spesielt egnet til å fange effekter av tiltakene (f.eks. akustiske survey, video, eDNA, standardiserte visuelle transekter, artsspesifikke CPUE-serier, habitatspesifikke indekser).
- Sikre før-data og kobling til eksisterende tidsserier.
- Etablere en åpen informasjonskanal om gjennomført og planlagt forskning og analysene bygget på disse.